

COSINZEANA

REVISTA ILUSTRATA

APARE DE DOUA ORI PE LUNA DIRECTOR: DR. S. BORNEMISA

Anul VI. — Nr. 2.

ABONAMENTUL PE UN AN 80 LEI, PE 1/2 AN 40 LEI.
IN STRAINATATE PE AN 160 LEI — UN EXEMPLAR 3.50.

Cluj, 25 Ianuarie 1922

ION I. C. BRĂTIANU, noul ministru-președinte al Țării.

Logodna Prințesei.

Alb covor de zăpadă acopere valea, și munții măreți și strălucitori formează un decor maiestos în spatele bătrânului Castel, care a cunoscut atâtea visuri, atâtea bucurii și atâtea dureri.

Amurgul se lasă încet și lumina, care se aprinde prin odăile somptuoase, se resfrânge în oglinzile de cristal, îmbrăcând totul într'o atmosferă de fericire, de seninătate și de feerie.

Seara de Crăciun aduse în castelul „Peleş” nu numai bucuria unei sărbători mari și sfinte, ci și întruchiparea unui vis scump și plin de iluzii. Prinț frumos din altă țară se apropie de castelul fermecat, adus de dorul unei inimi fără de prihană și de-o dragoste fermecătoare. Ochii prințesei privesc cu drag la chipul lui și o ușoară umbră roz împurpură fiorul sfânt, care unește pe vecie două inimi drepte și bune...

Și cum clipele se cern rare și senine, învăluind cu fericirea lor totul dinlăuntrul palatului, se nstăpânește deodată o tăcere de mormânt. Peste capetele celor de față plutește parcă o suflare ușoară și un fior trece prin inimile tuturor. E clipa solemnă, când logodna prințesei cere binecuvântarea augustului său părinte și recunoașterea oficială a legăturii sfinte, care acum se ncheie. Dar fericirea clipei acesteia

nu e numai bucuria celor două inimi, ci e bucuria și fericirea unui neam întreg. Geniul acestuia se sălășluște, ca alte dăți de-atâtea ori, în sufletul părintelui august și când el ridică paharul să binecuvinteze fericirea prințesei, se rostesc adânci cuvinte de fericire și pentru

viitorul poporului nostru și al poporului sârb, de care ne leagă și dureri, dar și bucurii comune.

Este, desigur, un defect estetic ca să legăm de logodna și de fericirea prințesei Marioara, visurile și planurile unui neam. Dar legătura între dinastia română și între poporul nostru, este atât de strânsă și atât de sfântă, că ni este imposibil să n'o facem. Ori unde ar duce soartea pe membrii dinastiei noastre, ochii nostri îi urmăresc pretutindeni cu drag și cu iubire. Și fie-ne permis, ca atunci, când pașii providenței ne duc prințesele în țări prietene nouă, — să credem că Dumnezeu orânduiește lucrurile așa și pentru a pune c'o piatră mai mult la temelie fericirii poporului nostru.

De aceea să ne fie permis a crede, că poporul amic, căruia îi dăm o regină, — va ști în schimb să ne dea, ca și întrecut, o desăvârșită încredere și prietenie, care va fi în stare să risipească din drumul nostru comun și cea mai mică umbră de neînțelegere.

Frumoasa noastră prințesă MARIOARA, care s'a logodit la Crăciun cu Mai. Sa Regele Alexandru al Sârbiei.

Un ilustru dispărut: compositorul Camille Saint-Saëns.

— Autorul operei *Samson și Dalila*. —

Franța a încercat la sfârșitul lunii Decembrie o dureroasă pierdere: a văzut plecând dintre cei vii pe ilustrul compositor *Camille Saint-Saëns*.

Numele ilustrului dispărut este cunoscut în lumea întreagă și de a-

Camille Saint-Saëns pe catafalc, într-o cameră de hotel în Alger, unde a murit în 17 Decembrie 1921. Ilustrul compositor de 40 de ani venia regulat în fiecare iarnă la Alger, pentru a restabili și întări sănătatea sa. Aici l-a ajuns și moartea în vârstă de 86 de ani.

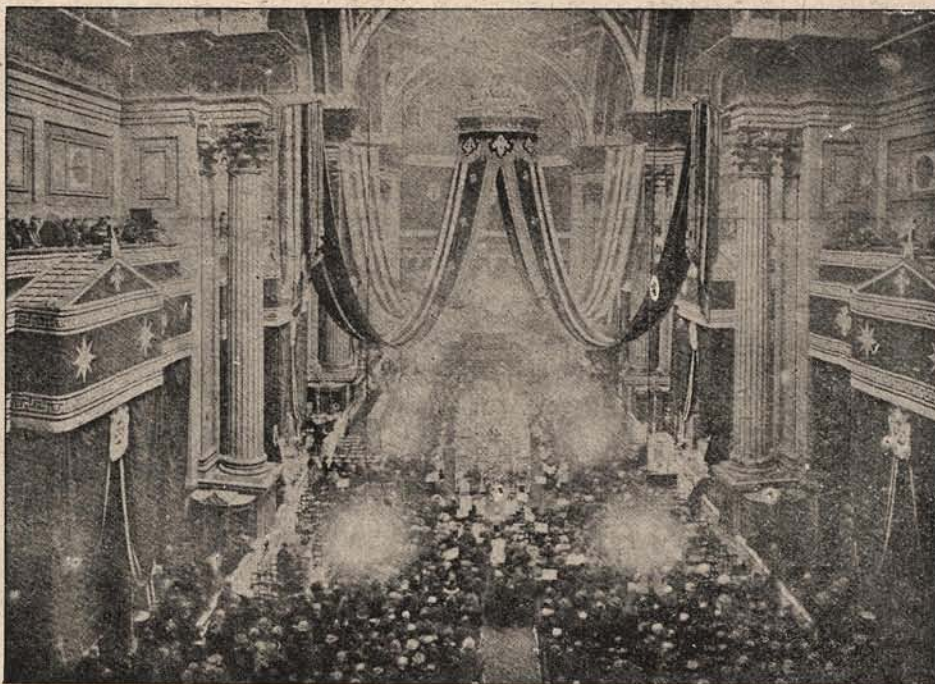
ceea regretul, pe care-l lasă în urma sa, este unanim pretutindeni, unde compozițiile sale au fost cunoscute. Ca un omagiu deosebit adus celui mort, Franța a făcut fiului său funeralii naționale, aducându-l pe cheltuiala statului din Alger, unde a nchis ochii pe veci în 17 Decembrie și îngropându-l în Paris, la cimitirul Montparnasse, cu o pompă strălucitoare din cele mai rare.

În Paris corpul defunctului a fost depus în splendida biserică *Madeleine*, unde s'au prezentat pentru a-și lua adio dela el întreg guvernul, armata, toate so-

cietățile de artă și litere și toți oamenii mari și mici, admiratori ai operei lui. Cu acest prilej Societatea de concerte a conservatorului și orchestra operei, compusă din 250 muzicanți și coriști, au executat pe lângă cântările funebre ale lui Gounod, Samuel Rousseau, Gabriel Faure, — *Marșul eroic* alui Saint-Saëns și *Rugăciunea*, această compoziție făcută special pentru marea oră de adio.

Camille Saint-Saëns a murit în vârstă de 86 de ani, după o viață plină de muncă și plină de glorie. Născut în 1835 în Paris, el studiază încă de copil pianul și dă concerte la această vârstă; apoi trece la conservator și face strălucite studii de pian, de orgă, de armonie, de contrapunct, și arată o deosebită pricepere pentru compoziție.

Primele succese le are ca pianist, însă nu persistă în pian, ci trece la orgă și la compoziție, fiind angajat la biserica *Madeleine*. După 1864, când duce premiul Romei, este definitiv consacrat, ca compositor. În această calitate dă o serie de coruri

Funeraliile lui Camille Saint-Saëns celebrate în biserica *Madeleine* din Paris. Biserica *Madeleine* este una dintre cele mai splendide biserici ale Parisului, așezată într-unul dintre cele mai elegante cartiere a lui. În această biserică Saint-Saëns a fost multă vreme orgist și de aceea a fost și corpul defunctului așezat aici, după sosirea lui la Paris. După cum se vede și din ilustrația noastră, la funeraliile celebrului mort, a luat parte o mulțime imensă, compusă din tot ce a avut Parisul mai select.

Dna LIA POP, dela Opera Română din Cluj, în rolul Dalilei din celebra operă alui Camille Saint-Saëns: *Samson și Dalila*. — *Dna Lia Pop* este una dintre cele mai bune cântărețe dela opera din Cluj și se achită în mod strălucit de toate rolurile sale.

— Fotografie din editura A. Anca, Cluj. —

și messe, oratorii și cantate, apoi bucăți pentru muzica de cameră și piese pentru aproape toate instrumentele. Scrie simfonii și nenumărate bucăți pentru canto și piano și 13 opere, dintre care cea mai cunoscută e *Samson și Dalila*.

Acăastă ultimă creație, jucată la opera din Cluj are strălucit succes și de câteori se reprezintă, sala este totdeauna arhiplină. Aceasta se datorește în primul rând, de sigur, perfecțiunii ei, dar și interpretării perfecte ce i se dă. Cei doi artiști clujeni, care se achită de rolurile ei principale, sunt *dna Lia Pop* și *dl Constantin Pavel*.

Călătoria de studii a prințului de Coroană japonez.

— Obiceiuri dela Curtea imperială. — Modernizarea vieții de Stat — Educația Prințului Moștenitor. —

Hiro-Hito, tinerul și îndrăznețul prinț de Coroană al Japoniei, s'a reîntors nu de mult din lunga sa călătorie de studii, făcută în apusul Europei și pe la câteva Curți regale și imperiale ale bătrânului nostru continent. Reîntoarcerea sa a fost prilejul unei nemărginite explozii de bucurie în țara dela Soare-răsare, care pentru prima oară își vedea plecând în lumi streine pe un membru al familiei sale domnitoare. Într'adevăr, se afirmă, că de 2600 de ani, decând domnește dinastia japoneză, prințul Hiro-Hito a fost cel dintâiu, care, în setea sa de cultură, a rupt cătușele oțelite ale unor obiceiuri milenare și cu toată împotrivirea țării, a plecat de pe pământul sfânt al Japoniei, în țări îndepărtate și necunoscute. Când voința prințului a fost cunoscută ca definitivă, loialii supuși ai Mikadoului, au părut desădăduiți. Din toate colțurile țării s'au ridicat aspre cuvinte de împotrivire și dintre fruntașii cărmuitori nu unul s'a ridicat cu toată țăria ca să împiedece această călătorie. Toate au fost însă zadarnice, după cum zadarnice au fost și cele câteva cazuri ciudate de sinucidere ale unor tineri de vârsta prințului și prietini ai lui, cari în durerea lor de a se vedea despărțiți de prinț, au preferat moartea despărțirii. Se vorbea, că trenul, care ducea pe prinț din Tokio la Yokohama pentru a se imbarcă pe vapor, a trebuit să fie păzit pe tot

Hiro-Hito, Moștenitorul de Tron al Japoniei, în costum de ofițer.

parcursul drumului de soldați, căci mulțimea, pentru a împedea plecarea, se hotărâse a se culcă înaintea trenului și a face trupurile ei stavilă plecării.

Pentru noi toate acestea par bizare, și pentru a le pricepe este nevoie a ne pune în curent ca ceea ce reprezintă pentru Japonezi familia lor domnitoare. Sunt abia cincizeci de ani numai, că fața Maiestății Sale Împăratul Japoniei eră absolut necunoscută de mulțimea muritoare. Trăind vecinic în palatul său, încunjurat de nobilii, de înalții demnitari ai țării și de garda sa, personalitatea împăratului se adăpostea la umbra unui protocol de-o severitate ne mai auzită, și se învăluia într'un mister absolut. Mikadoul eră pentru poporul japonez divinitatea întronată într'un sanctuar, spre care nimeni nu îndrăzniă a ridica privirea, de teamă de-a nu fi ni-

miciți. O teroare sfântă obligă pe supuși a-și pleca frunțile în țărână, de câteori treceă pe străzi vre-un cortegiu imperial, care cuprindea și pe atotputernicul

Împăratul Japoniei în costumul său național de mare ceremonie, cu coifură tradițională, în tunică și pantaloni largi din cale afară, ținând în mâna dreaptă semnul de comandant, din os de elefant

stăpân. Insuș medicul Curții nu se putea apropia, decât cu mii de precauțiuni, de persoana Regelui. Vrând să cerceteze pulsul lui, nu putea s'o facă, decât înfășurându-i degetele în mătase albă și vrând să-i asculte bătaia inimii, o făcea uneori prințr'o stofă purificată. Nu se putea folosi nici odată de nici un instrument chirurgical, căci Mikadoul se spunea că e zidit din alt

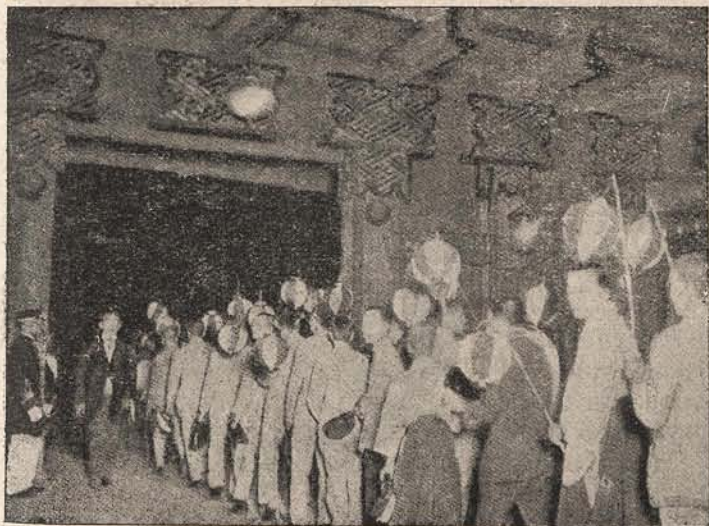

Împărăteasa Japoniei îmbrăcată în șapte Kimonouri puse unul peste altul, după moda veche japoneză. Kimonoul cel mai deasupra este brodat cu flori imperiale, după cum cere tradiția japoneză.

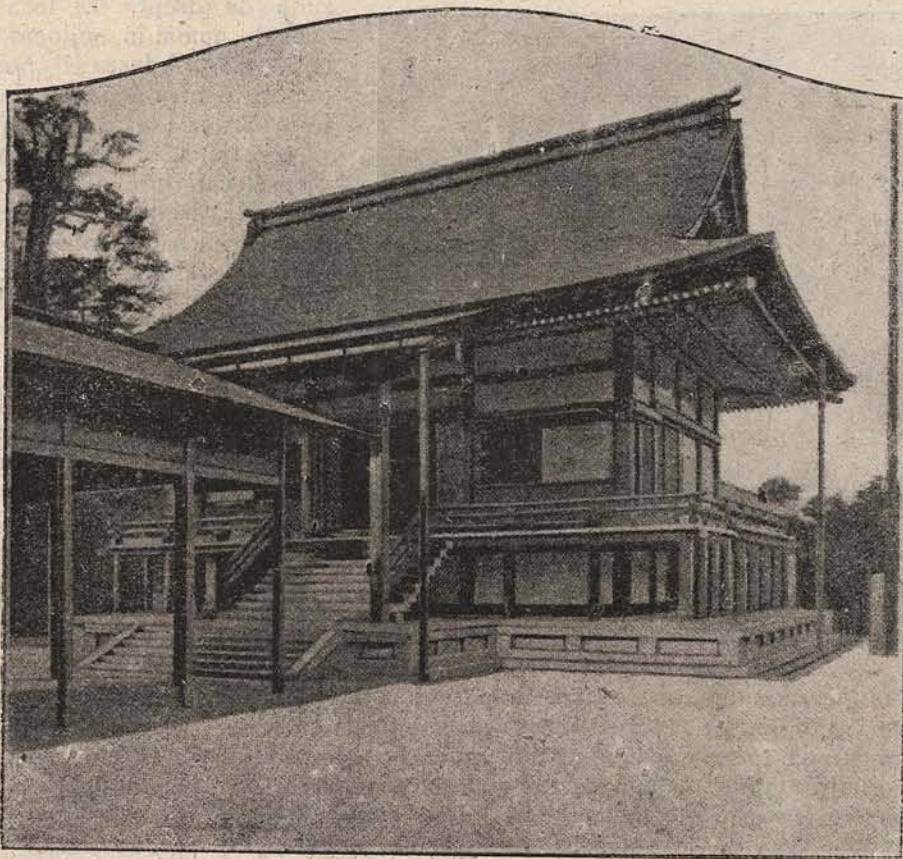
aluat, decât restul omenirii.

Dela Jimmu Tenno, primul monarh istoric care a domnit cu vre-o șase sute de ani înainte de Christos și până la Mutsu-Hito, care a urcat tronul în 1867, întreagă seria de regi a veghiat cu sfințenie, ca prestigiul imperial să nu fie știrbit și pentru aceasta s'au creiat legi de-o severitate draconică. Este știut de toată lumea, că ajungea o privire rece a Maiestății Sale, pentruca cel mai bun și devotat nobil al său, a doua zi să-și spintece pânțele și să moară fericit, că împlinește o voința cerească. Această credință s'a înrădăcinat până și în popor și, arzând de pildă o casă, cel dintâiu obiect, care eră salvat, trebuia să fie icoana împăratului.

Civilizația occidentală de câteva decenii încoaci a schimbat, firește, puțin câte puțin, din rigoarea acestor obiceiuri. Credința a evaluat și ea, ca toate celelalte lucruri, și poporul a început să-și câștige o altă

Bucuria pentru reînnoirea Prințului Moștenitor a fost de nedescris. A iubilat tot poporul și studenții universitari și liceanii au arănat o demonstrație uriașă, cu retragere feerică cu laterne. Studenții au fost primiți în curtea palatului Moștenitorului și ilustrația noastră arată cortegiul în momentul intrării sale sub poarta palatului.

Templul shintoiat al palatului imperial, unde se roagă familia imperială și unde se fac ceremoniale purificatoare. Poporul japonez este foarte religios și de aceea bisericile și-le clădește cu o grijă extraordinară și cu multă artă. După cum se vede și din ilustrația noastră, acest templu are o înfățișare foarte curată și este par'că un adevărat giuvaer.

o revenire la principiile de puritate și de dreptate ale shintoismului, religiunea naturală a Japonezilor, sprijinindu-se înainte de toate pe cultul strămoșilor, coborâți direct din soare, — iar pe de altă parte, că e necesar a importa toate ideile moderne de ordin material, pentru a favoriza progresul general al țării. O dublă renaștere se preconiză astfel: renașterea spirituală pro-

Bucuria a fost mare și prin familii în onoarea Prințului, mai multe fecioare au executat dansuri mistice prin biserici. Aci vedem pe o damă din înalta societate, executând un astfel de dans în biserica consacrată memoriei împăratului Meiji. În jurul celei ce dansează stau pline de evlavie alte femei, fete și copii, și toti înalță rugăciuni pentru fericirea Prințului.

idee despre monarhul atotputernic. Mikadoul a mai pierdut ceva din aureola legendară și imaginația poporului a devenit mai puțin oarbă. Cel dintâiu, care a început modernizarea, a fost însuși Hutsu-Hito, amintit mai sus, cu guvernarea căruia începe așa numita epocă strălucitoare. Programul lui de modernizare se rezumă în următoarele fraze: „Noi trebuie să dărâmăm vechile și rușinoasele obiceiuri și să mergem pe cărările largi și drepte ale Cerului. Trebuie să facem cunoștință cu cele 4 părți ale lumii“.

Aceasta voiă să zică, că e necesară

La reîntoarcerea sa din străinătate Prințul Hiro-Hito a fost așteptat la gara Yokohama de cinci dintre miniștrii țării. Ministrul din mijloc este președintele Consiliului, Hara, care apoi cu câteva zile în urmă se știe, a fost asasinat.

prie a întări autoritatea Mikadoului, care e de origine divină și o renaștere comercială și industrială, servindu-se de toate descoperirile științifice din Europa și America. Această linie de conduită fu observată de Mutsu-Hito toată viața sa și ea duse la victoria strălucită asupra Rușilor. Urcându-se pe tron Yoshi-Hito, acesta observă mai departe programul înaintașului său și astfel se întâmplă, că purificația ancestrală degajată de caracterul chinez și naționalismul cel mai sever se 'nstăpâni în aceeași vreme, în care Japonia adoptă electricitatea, armele cu tir repede, căile ferate și automobilele.

În acest spirit fu crescut de tatăl său și actualul prinț Moștenitor Hiro-Hito și cei trei frați ai săi. I se dădură și lui acele precepte, cari să-i permită a guvernă într'o zi la fel cu tatăl său. Azi, tânăr de 21 de ani, el e gânditor și sobru, dornic de-a ști cât mai multe și în gândire cu desăvârșire liberal. Primele studii și le-a făcut într'un institut creat de moșul său Mutsu Hito, a-nume pentru copiii nobililor. A avut însă și profesori speciali, cari au dezvoltat în el toate virtuțile. Vestitul amiral Togo și baronul Hamao, fost rector al universității din Tokio și ministru de instrucție publică, au fost aceia, cari l-au inițiat în chestiunile militare și navale, apoi în cele politice și economice.

Prințul Hiro-Hito nu trăește în palatul imperial din Tokio, cu tatăl său. El are un palat propriu în cartierul Hoyama, unde străbat numai puțini privilegiați. Lăcașul acesta este decorat sobru și stilul și eti-

cheta care domnește în lăuntrul lui este de inspirație shintoistă. Aceeași disciplină din epoca lui Mutsu-Hito stăpânește și aici. Simplitatea, castitatea și claritatea sunt calitățile principale ale fiului Cerului și a întregului său anturaj.

Prințul se scoală regulat dimineața la orele șase. După ce schimbă haina de noapte cu o tunică de mătase albă, se spală, odihnește apoi câteva minute și prânzește. Îmbrăcând apoi uniforma militară face o plimbare călare ori asistă la exerciții militare. La ora 10 ascultă conferințe, prin cari i se dau instrucții asupra datoriilor sale și a artei de a guvernă poporul. La amiază după dejun ține un repaos de o oră sau două. Urmează apoi noi conferințe sau ieșiri oficiale. La ora 6 $\frac{1}{2}$ cinează. Seara se duce adesea la curte și aici, în mijlocul familiei, se vorbește de artă, literatură, poezie ori politică generală. La zece ore Mikadoul se retrage.

E interesant a mai ști că toate hainele, pe care le poartă familia imperială, se confecționează în palat de către croitori angajați numai în acest scop. Toate ornamentele și stofele de care se servesc croitorii, sunt supuse unui rit purificator. Tot asemenea și cu mâncarea. Un medic atașat la serviciu, verifică și gustă cel dintâiu toate bucatele. Acesta este un vechiu obicei menit a evita orice otrăvire a familiei regale.

Cu prilejul sărbătorilor naționale, prințul moștenitor ia locul protocolar, conform rangului său, la o respectuoasă distanță de tatăl său și când acesta este absent, îl repre-

zintă de drept. El însă nu trăește cu toate acestea numai în mijlocul nobilimii dela curtea imperială. Adesea îl poate omul vedea și în public, pentru a-și face datoria de prinț și conform noilor idei democratice. Și popularitatea sa e reală, căci găsește totdeauna expresii cari plac și cari trec din gură în gură. În vremea din urmă, prințul moștenitor a consacrat o parte din timpul său pentru a vizita centrele industriale și stabilimentele școlare ale țării. Interesându-se și de lucruri din afară, a învățat și limba franceză și pe cea engleză.

Cea mai vie dovadă de îndrăzneala sa, a dat-o însă primăvara anului trecut, când s'a hotărât să viziteze streinătatea. Rupând cu o tradiție seculară, el a fost cel dintâiu, care a părăsit pământul țării și a cercetat Europa. Nu s'a putut însă, firește, nici el sustrage tocmai așa ușor îndatoririlor sale și de aceea, înainte de a pleca, a căutat să-și asigure bunăvoința zeilor ancestrali. S'a închinat mai întâi la mormintele împăraților morți și a înghenunchiat în sanctuarele cele mai multenerate ale lui Kyoto și Ise. N'a neglijat nici o a doua vizită la templul împăratului Meiji și a plecat numai după ce a luat concediu dela morți și dela vii, păstrând formele cele mai respectuoase și protocolare.

Și morții și vii l-au păzit și i-au dat toată ocrotirea, ca să-și poată face în tihnă voiajul. Sosind acasă teafăr, după ce a văzut atâta lume și a cunoscut atâtea lucruri, credința poporului său s'a întărit, de sigur, în morții, care veghiază și de dincolo de mormânt, ca țara și domnitorul său să fie fericiți și feriți de rele.

Cu prilejul revenirii în țară, s'au arangiat mari sărbări de cătră toată suflarea, și ilustrațiile noastre arată și două scene din aceste serbări.

— 0 □ 0 —

Take Ionescu, fostul ministru președinte al guvernului de 30 zile. Take Ionescu răsturnă guvernul generalului Averescu și acesta la rândul lui îi dădu lovitura de grație lui Take Ionescu. Din cearta aceasta politică, cel ce se alege cu câștig este partidul liberal, care este azi la putere și pregătește nouile alegeri.

RECTIFICĂRI CRITICE

— Cu prilejul volumelor
dlii Ion Agârbiceanu. —

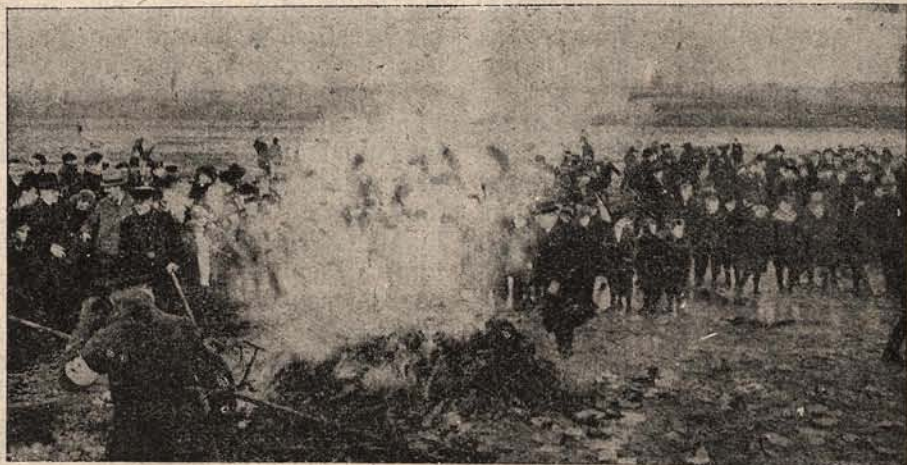
De când critica literară s'a refugiat în coloanele ziarelor, se comit erori de judecată, care induc publicul în eroare literară. Așa s'a întâmplat, după războiu, cu mai mulți scriitori, așa se întâmplă și cu navelistul și romancierul I. Agârbiceanu. În cursul anilor 1920 și 1921, Agârbiceanu a tipărit mai multe volume, a căror apariție a întârziat din cauza războiului: *Trăsurica verde*, *Ceasuri de seară*, *Luncușoara în Paresimi*, *Popa Man*, *Ultimele zile ale căpitanului Pârnu*, ediția a III-a primului său volum, *Dela țară*. Eră firesc dar, ca în fața acestei variate opere, criticul literar să se ocupe în așa fel, încât să echivaleze cu opera literară, ca răgaz de analiză, ca varietate de observații, ca aprofundare a materialului uman și ca judecată estetică, pentru a ajunge la o sinteză critică. În loc ca să urmeze acest procedeu științific — singurul îndreptățit și de operă și de stadiul literar general, — așa zisa critică s'a mărginit în a da sentințe superficiale, fragmentar, despre fiecare volum, din care nu rezultă nici o înțelegere a scriitorului și nici o orientare a publicului.

Declarăm dela început, că nu vom umplea acest gol, care se simte în jurul operei lui Agârbiceanu, pentru-că revista „*Cosinzeana*” nu are menirea de a face studii critice asupra scriitorilor. Titlu de *rectificări critice* indică îndestul scopul rândurilor de față. Acel studiu complex asupra lui Agârbiceanu, îl așteptăm să vină din altă parte și cu tot aparatul pe care-l necesită un studiu critic întins.

Aici vom *rectifica* unele păreri eronate, pentru orientarea generală a publicului, care urmărește de 15 ani proza lui Ioan Agârbiceanu.

Și mai întâiu trebuie să facem remarcă necesară, că a fost destul ca una din aceste publicații să scrie că volumul *Ultimele zile ale căpitanului Pârnu* este scris cu scop moralizator, — ceea ce i-ar scădea valoarea literară, — ca observația să fie repetată și de altele. Astfel, deși au găsit în el cunoscutele însușiri de prozator ale lui Agârbiceanu, totuși au luat o poziție a „artei pentru artă”, *Gândirea*, *Sburătorul literar*, unele ziare, ba până și *Cele trei Crișuri*.

Dar înainte de a ajunge la con-

Literatura pornografică face ravagii printre tineretul, care nu este încă destul de matur pentru a ști ce să citească și ce nu. Pentru stărpirea acestei literaturi însă până acum s'a luptat prea puțin, mai ales la noi, unde de-o vreme încoaci văd lumina zilei fel de fel de cărți demoralizatoare și provocatoare. — În Germania lupta împotriva acestui soi de literatură este foarte vie și cărțile pornografice sunt adunate de către o societate de educație națională și apoi arse. Chipul nostru arată un rug de acesta făcut din cărți pornografice. În jurul lui o mulțime de elevi, cari în mare parte singuri au adunat toate aceste cărți. Pentru a-i îndemna pe elevi, ca să dea cărțile acestea, ei capătă pentru fiecare carte rea două cărți bune.

cluzia concluziei morale a acelei nuvele, recenzii erau dator să se întrebe, dacă Agârbiceanu a reușit să realizeze artistic și să analizeze psihologic, pe căpitanul Pârnu. Și în privința aceasta nuvela nu suferă decât de defectul de a fi prea condensată, prea reșinută în analiza sufletească. Boala de care suferă căpitanul Pârnu și care-l duce la viaținea exagerată a „Patriei”, — căci acest cuvânt a determinat pe recenzii să facă observația amintită, — este *motivată* psihologic, prin mai multe amănunte din viața lui. Fire surescitabilă, în viață a avut decepțiuni și chiar lovituri morale, pe front a văzut moartea fratelui său, în Moldova se gândește la casa de sub ocupație, încât maladia mintală, după mai multe momente de afectivitate patriotică, apare într-un tot reală. Căci înainte de a se întreba dacă nuvela pledează pentru patriotism sau contra războiului, recenzii aveau datoria să se întrebe dacă nuvela corespunde realismului. Și oare, ca un caz de sensibilitate excesivă, morbidă, nu este pe atât de reală, o stare ca și alta? Sau este real numai ceea ce este contra războiului și ireal, tot ceea ce duce în mod natural, numai decât la o pledoarie patriotică, dar la un desnodământ psihologic, așa cum duce nuvela lui Agârbiceanu?

Dar pentru a se vedea cât de reală este acțiunea, mai amintim că același căpitan, este ofițer de rezervă, ocupă în viața civilă o funcție culturală și că pe front a căpătat o leziune, care-i turbură sistemul ner-

vos. Ce poate fi mai firesc, ca acest om, cu aceste elemente constitutive și cu idealul național purtat în suflet ani întregi, în momentele de turburare mintală, să aibe halucinații în jurul noțiunii de Patrie? S'ar putea citi cazuri nenumărate din războiu și fiecare din noi, dacă face apel la amintire, poate confrunța și identifică pe căpitanul Pârnu cu realitatea. Iată cum trebiu judecată nuvela, căci noi aici arătam numai procedeu de a judeca, nu intrăm în analiza subiectului, nu dăm o judecată completă asupra nuvelei.

Pentru a se vedea și mai bine felul de judecată greșită al recenzistilor, vom lua foiletonul din ziarul „*Viitorul*” despre volumul *Trăsurica verde*. Autorul recenziei vorbind despre *O zi însemnată* din cuprinsul volumului scrie:

„Și acum în mod vag ne-am așteptat la o anumită înfățișare a evenimentului, care să dea pe față caracterul comic al popei, care venea de departe pentru douăzeci de bani, ca să-și cumpere tutun”, etc.

Rămâi uimit de o astfel de judecată... critică! În această schiță Agârbiceanu a zugrăvit un preot dela țară, sărac lipit pământului, care n'are nici bani pentru tutun. Într'una este supărat. Nu vine nimeni din sat, ca să-l cheme la vre-o slujbă. Când de-odată vine sărăcăciosul Toma, a cărui casă a ars și în locul ei de-abia și-a putut ridica o cocioabă, care trădează din toate unghiurile sărăcia, La feștania noii locuințe, în preotul Andrei se produce o *trans-*

formare sufletească atât de puternică, încât renunță și la cei câțiva creștari pe care îi dă Toma și fugе îngrozit prin noroiu. Îngrozit de sărăcie și de raportul sufletesc, care se stabilește între el ca preot și cel slugit. De-atunci popa Andrei nu mai este supărat și s'a lăsat și de tutun.

„Caracter comic“. Dar, pentru Dumnezeu! N'a văzut dl Sîrășeanu, că nuvelistul a descris un „caz de conștiință“, că a redat o dramă sufletească? Caracterul este *tragic*, nu comic, și tragic în înțelesul cel mai înalt, în înțeles idesenion. *O zi însemnată* este una dintre cele mai puternice schițe ale lui Agârbiceanu, în care conștiința eroului, vibrează cu o intensitate uimitoare, sub puterea condeiului său de analist sufletesc. Preotul Andrei apare într'o lumină morală de un neobișnuit dramatism sufletesc, o dramă lăuntrică, dinamică, pe care nu o înfășnești decât în literaturile nordice. Este unul din acei oameni ideali care abundă în opera lui Agârbiceanu.

Și pentru-că veni vorba de această latură a operei sale, amintim înrudirea sufletescă și de inspirație cu această nuvelă a volumului *Luncușoara în paresimi*, a întregului acest volum. Este istoria și viața unui sat ideal, a unui sat din Ardeal, în postul Paștilor, care dacă nu este știut din realitate, pare a fi idealizat. Dar nu poate fi vorba de o idealizare, ci de o unilateralizare a vieții: autorul vede pe oameni numai sub aspectul purificării, așa cum în alte volume, i-a văzut sub aspectul defectelor, și tocmai această exchide învinuirea care i s'ar face, că ar redă viața numai dintr'un punct de vedere.

Ion Agârbiceanu, mai mult decât ori-care dintre prozatorii noștri, este preocupat de problema morală a vieții, pentru-că proiectează viața dintr'o concepție, tot atât de îndreptățită, ca și ori care alta. Astfel Brătescu-Voinești vede viața prin prisma concepției *evolutive*, iar Agârbiceanu prin aceea *creștină*, care a dat operele nemuritoare ale lui Tolstoi. Dostoievski și Paul Bourget sau Fogazzaro dela Italiani. Dacă nu se ia ca bază de discuție această concepție, se cade în erori, ca recenzistul dela „Viitorul“. Din această cauză la Agârbiceanu materialul nuvelor nu este descripția naturii, în care excelează Sadoveanu, cât sunt *stările de conștiință*, în sens psihologic general. Este adevărat, că Agârbiceanu în *Dela țară* (ca epica nuvelă Cos-

tea *Pădurarul*), în volumele *In întineric* și *Două iubiri*, are pagini întregi de poezie, de descripție a naturii, pagini care scapă de sub constrângerea concepției sale morale. Însă punctul de gravitate al operei sale este această concepție care a fost ilustrată în mod direct în volumul *Ceasuri de seară*, unde scriitorul a făcut un fel de confesiune, ca Brătescu-Voinești în volumul: *In slujba păcii*. Și în jurul acestui punct gravitează și romanele sale, pe care le așteptăm într'o ediție completă.

Dar noi n'am intenționat să facem o analiză a operei lui Ion Agârbiceanu, ci să facem numai unele rectificări critice. Acea analiză, precum am spus, o așteptăm să vină cât mai documentată, pentru a pune în lumină, pe unul dintre cei mai fecunzi prozatori români, alături de Mihail Sadoveanu.

Cetitor.

Sfinți miraculoși

În câte o biserică veche vedem pictați sfinți cu înfățișeri stranii, grație școalei de pictură dela Nicula sau chiar câte unei tradiții, care îl face, par'că, pe un oarecare sfânt chiar cu cap de câine. Dar sunt unii sfinți care au altă particularitate curioasă: își au trupurile... multiplicat, cel puțin judecând după moaștele lor, pe care posesorii le afirmă absolut autentice.

Așa Sfântul Dionisie există în două exemplare complete: în St. Denis și în Regensburg. Câte un caz de a aceluiaș sfânt există în Praga și în Bamberg.

Dela sfântul Andrei avem toate autentice: 5 capete, 5 trupuri, 17 mâni și picioare.

Sfânta Ana: 8 capete, 2 trupuri, 6 mâni.

Sfântul Blasius: 1 trup și 5 capete.

Sfântul Sebastian: 4 trupuri, 5 capete, 13 brațe.

Recordul îl are Sf. Pancrație, cu nu mai puțin de 30 trupuri întregi...

*

Anagrame frumoase.

Anagramă numim schimbarea, prin permutări a ordinii literilor din un cuvânt, sau grupări de cuvinte, așa, ca să rezulte din ele un alt cuvânt sau grupă.

O pildă de care ne aducem aminte cu toții. Dl Octavian Goga, pe când publică cele dintâi poezii în *Luceafărul*, semna cu pseudonimul Nic. Otava: adeca Octavian — anagramat.

Din istorie ne-au rămas câteva anagrame frumoase și cu haz:

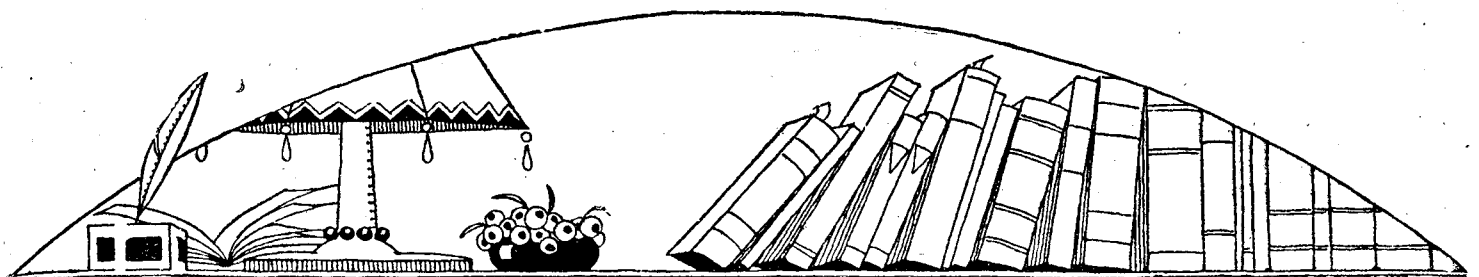
Din *Révolution française!* s'a făcut „Veto! Un Corse la finira“. După căderea corsicanului s'a continuat anagramarea frazei, și a dat: „La France veut son roi!“

Din numele ucigașului lui Henric III: Frère Jaques Clement s'a scos fraza: „C'est l'enfer qui m'a créé“.

Cea mai frumoasă anagramă însă e poate următoarea, ghicită de un învățator polon, Iablonski: Când s'a întors din o călătorie din țeri streine, Stanislaus, moștenitorul tronului polon, și în urmă rege, familia domnitoare Lascinski a aranjat o serbare în cinstea mlăditei regești. Iablonski a aranjat pentru ocazia aceasta un balet, jucat de 13 băeți de școală, care a avut un mare succes. Băeții erau în costum național polonez, purtând fiecare copil un scut. Pe fiecare scut eră scris în aur câte o literă a cuvintelor „DOMUS LEȘCINIA“ (Casa Lescinski): La sfârșitul primului balet băeții erau grupați așa, încât literele de pe scuturile ținute în șir, dădeau cuvintele „DOMUS LEȘCINIA“. După baletul al doilea poziția băeților și a scuturilor te făcea să citești ADES INCOLUMIS (ești aici neatinsă). După al treilea citeai OMNIS ES LUCIDA (ești strălucitoare deplin); după al patrulea LUCIDA SIS OMEN (strălucitoare, să fii prevestire) Apoi: MANE SIDUS LOCI (rămâi steaua țării), și SIS COLUMNA DEI (să fii stâlpul Domnului) și în fine I SCANDE SOLIUM (mergi, urcă tronul).

Moș Toma.

PAGINI LITERARE

Piciorul de lemn.

ION AGÂRBICEANU

— Nu-i slobozi Ionică, lasă-i să mai aștepte puțin. Zbiară ei că-s mișei, dar nu li foame. Știi cât au mâncat azi? Două șorțuri pline. Mai bine vino și îmbucă tu ceva. Azi ai avut puțină merinde.

— Ba am avut destulă, bunico, și nu mi-i foame, răspunse băiatul ca de patrusprezece ani, care stătea răzimat de închizătura vițelilor, o șubredă întruchipare de scânduri, subț și sopru. Cu mâna întinsă peste pâlănuțul de scândură veche, înegrită, pe alocuri putredă, Ionică tot încercă să scarpine pe bărbie vițelușii bălani, de-aceeași mărime. Dar abia îi atingea cu mâna și ei zburdau din nou, neastâmpărați, prin închizătoare, cercând mereu să scape la vacile care-i așteptau în curte, aproape, cu ugerile pline, ridicând, din vreme în vreme, capetele spre șopru și mugind prelung. Vițelușii se opreau o clipă din zburdarea lor, întindeau grumazii, ridicându-și botul umed în vânt, și răspundeau mugind scurt. Apoi zbaterea începea din nou, dând mereu năvală pe unde știau că e eșirea.

— Vino mai repede, bunico, o să strice țarcul.

— Doar nu-s tătari! Doar nu-s păgâni! — strigă bunica dela foc, luând de-odată șuștarul de lemn și apropiindu-se de cele două vaci, care stăteau, în înserarea ce se coboră, albe, puternice și liniștite, rumegând încet, cu tact.

— Bine le-ai săturat azi Ionică, zice bătrâna începând să spele ugerul unei vaci. „Pe unde mi le-ai purtat?”

— Hm!, răspunse băiatul c'o a-

diere de zimbet. „Este iarbă destulă“. El deschise cu grije ușa dela închizătoare, un vițel zvâcnî, și din câteva salturi ajunse la mamă-sa, care nu mai avu vreme să-și sfârșască mugetul gutural, cu gura închisă, își întoarse, într'o zmâncitură, capul spre vițel, ca spre atac: acesta o și izbise, cumplit, în pânțele, cu capul.

Ionică apăsă cu toată puterea și greutatea trupului pe ușa țarcului să-l oprească pe al doilea vițel. De trei luni, asta e slujba lui de fiecare seară, și cu un fel de ciudă, dar și de mângâiere, vedea că, din zi în zi, oprește pe al doilea tot mai cu greu. Cresc prăpădiții și să întăresc! Erau amândoi bouleni, și cu greu îi puteai deosebi pe unul de celalalt.

Cu șuștarul, la muls, venia uneori mamă-sa, dar cum ea lipsea de multeori de-acasă sara, mulgea de obicei bunica.

Și lui Ionică îi mai plăcea când mulgea mamă-sa: lăsa mai mult lapte la vițeluși; bătrâna nu eră darnică de loc cu cei doi mișei bălani, mai ales de când începură să mânânce iarbă.

Dar mamă-sa, Stana, lipsea de multe-ori serile de acasă: Iată chiar și în sara asta de Duminecă, de pe la sfârșitul lui Mai, vacile sunt de mult mulse, vițelii sunt închiși, și cina e de mult gata, și Stana încă nu s'a întors de prin sat.

Copilul a eșit de câteva ori până la porțiță, a privit cercetător prin înserare pe uliță în jos, dar n'a văzut'o venind. De câteori se întorcea dela porțiță, aducea pe față, în ochi, o tristeță gânditoare de care el nu-și dădea seama, dar care i se ridică instinctiv din suflet, ca dintr'un sentiment de părăsire care ar încercă să-l copleșască.

— Dacă vrei, putem cină, Ioniță,

știi tu că mamă-ta nu se supără dacă n'o așteptăm. Ți-e foame?

Ca un om mare, copilul ridică cu seriozitate din umeri, ca și când ar fi zis: „Știu eu? Mi-e tot atât!“

Bunica Marina îi puse mămăligă în blidul înflorit, îi turnă lapte.

— Mânâncă și te culcă Ionică, Știi tu cât de greu ne sculăm dimineața.

Copilul își zise „Tatăl-nostru“, își făcù trei cruci, și cerù să mânânce.

Dar abia îmbucă de câteva ori și afară se auzi porțița; băiatul cunoscu, după cum o izbî, că-i mamă-sa. Fața lui se făcù mai luminoasă și începù să mânânce mai cu temeiu.

O femeie voinică, să fi avut vre-o treizeci și cinci de ani, întră în casă, pășind apăsât, cu pasul bărbătesc. Avea obrăzii doldora, roșii, tari, și 'ntre sprâncenele negre o cută adâncă. Bătrâna cunoscu numai decât că noru-sa a avut vre-o neplăcere, nu zise nimic, îi dădù o lingură, mai puse lapte în blid și o chemă să cizeze.

— Cinați, zise ea și întrând în casa dinainte, aprinse un lemnuș, se uită la flacăra lui într'o oglindioară atârnată de perete, pipăi cu degetul pe obrazul stâng, părând a căută vre-o urmă, dar nu simți, nici nu văzù nimic. Flacăra lemnușului îi ajunsese la deget, îl fripse, și ea-l aruncă departe, mormăind printre dinți o înjurătură.

Veni apoi în tindă, șezù la masă, sorbi de câteva ori din lingură, apoi de-odată răzimă lingura de blid și duse mâna la sân și scoase o scri-soare.

— Mi-a dat'o poștarul mai nainte. Vezi Ionică, de unde-o fi. Ea întinse epistola băiatului și rămase pe-o clipă gânditoare.

Ionică păli, luă scrisoarea, se uită la ea pe toate părțile, apoi îngălbenindu-se și mai tare, zise cu glas sfiios și tremurat:

— Poate va fi dela tata!

— Ei, dela tatăl-tău! Ce prostii îți mai trec și ție prin cap, zise mama.

— Doamne Dumnezeule!, oftă bătrâna, apropiindu-se de Ionică și se uită cu nădejde plină de lăcomie la scrisoarea de pe plic.

— Adresa nu-i scrisă de tata, zise băiatul, dar cine să ne trimeată epistolă din Lemberg? Uite, ștampila orașului se cunoaște bine.

Ionică apăsă cu degetul pe ștampilă, dar nu avu cui să-i dovedească: nici mama, nici bunica nu știau cetă. Și cu toate acestea, nici un știutor de carte n'ar fi privit cu mai mare înfrigurare locul unde apăsă băiatul cu degetul.

De-un an nu mai avură nici o știre dela Andrei. În sat, mulți îl credeau mort. Regimentul în care luptase el, fu prăpădit de artileria rusească. Un om din sat, tovarăș al lui Andrei, lăsat la vatră pentru căteva săptămâni, povesti grozăvii.

Ionică rupse plicul. Cu respirația reținută, sorbi din ochi începutul și sfârșitul dela fața a doua.

— E dela tata!, strigă băiatul, și sărind de pe scaun, începă să joace prin casă cu scrisoarea în mână.

Bunica își făcă cruce, gata să izbucnească în plâns.

— Ionică, ei, Ionică! Vino la lumânare și cetește. De pe ce cunoști?, întrebă bătrâna c'un glas subțirel și plângător.

Ionică, — cu obrăjorii înflăcărați, cu ochii strălucitori, abia se pută oprî din salturile lui prin casă, veni lângă masă și uitându-se pe hârtie, zise:

— E scrisul tatii, și-apoi, uite, chiar la început scrie așa: „Dragii mei de-acasă, mamă, nevastă și copil“ și e iscălit chiar el, auzi bunico, numele lui întreg: „Andrei Muntean, căprar în compania a treia“.

Ionică începă din nou să tropăie prin casă. Marina, bunica, nu-și mai pută oprî plânsul. Femeea, Stana, se apropie de masă, luă scrisoarea

și se uită cu băgare de seamă la cele două locuri din care cetise copilul.

Obrazii ei tari, sănătoși, nu mai erau roșii, ci de-o paliditate ca de boală; ochii ei erau surii și privirile tulburi. Respiră rar și adânc.

— Vino și cetește odată, Ionică, zise mama c'un fel de asprime în glasul ei poruncitor de altădată.

Ionică dintr'un salt fu lângă mamă-sa, o îmbrățișă cu ochii umezi, apoi luă scrisoarea. Nici nu băgă de seamă că mamă-sa se feri de îmbrățișarea lui, sguduită de un fior.

Băiatul începă să citească. Andrei le scria că de un an și jumătate nu mai știa de ei nimic, că chiar de-i vor mai fi scris de-acasă, el n'a mai primit nici o veste. Spunea că nu-i de mirare, că el n'a prea stat într'un loc, l-au tot purtat, numai de-o jumătat' de an e în același loc. E într'un spital, a fost bolnav rău, într'o vreme credea că va muri. Dar acum a trecut peste primejdie; Dumnezeu îi va ajuta să trăiască și așa, și se bucură că, mult în două săptămâni, îi va da drumul acasă. Să se vadă el odată acasă! Da, adevărat, nu mai eră el chiar același care a plecat la războiu, dar Dumnezeu îi va ajuta să trăiască... și așa. La sfârșit o vesteă pe Stana, să nu vândă boii până va veni el acasă, că prețurile vitelor cresc mereu, și mai vesteă odată, că în curând va sosi acasă!

Stana rămase ca înlemnită, în vreme ce Ionică cetise. Cu fiecare cuvânt silabisit de băiat, se îndreptă tot mai tare, că scrisoarea eră într'adevăr dela bărbatul său. Așadar, e adevărat! El trăește și va veni în curând acasă. Nu se putea deloc obicinui cu gândul acesta, i se părea că toată întoarcerea asta eră pusă la cale împotriva ei, și când băiatul ceti ceea-ce scria Andrei despre boi, Stana nu mai se mai pută stăpâni, și zise c'un fel de dispreț:

— „Ei, cu boii nu se va mai întâlni el“.

Boii fură vânduți într'adevăr înainte cu vr-un an. Crescū de-odată prețul vitelor și Stana, având lipsă

de bani, crezū să se folosească de prilej, să-i vândă și să cumpere alți doi mai tineri: Dar, după ce-i vândū, nu mai putū cumpără decât cele două vaci; vitele se scumpeau din zi în zi, iar ea mai și cheltuise o parte din bani.

— Eu ți-am spus să nu te grăbești cu vânzarea, îi zise soacră-sa, privindu-o cu coada ochiului.

Nevasta se tulbură de-odată, obrazii i-se înroșiră din nou, și zise cu ură:

— Dumitale ți-a fost ușor să-mi spui așa! Dar eu trebuie să mă îngrijesc de greutățile de tot felul. Și apoi cine ar fi putut ști că prețul vitelor va crește mereu? Da-i ușor lui să scrie de-acolo: boii să nu-i vinzi! Dar, în scumpetea de-acum, ne-a întreat vr'odată cu ce ne încălțăm, cu ce ne îmbrăcăm?

Soacră-sa își întoarse capul spre ea, gata să-i răspundă, dar băgând de seamă mirarea lui Ionică, tăcu, se năcăji să tușască un restimp, și apoi zise:

— De l-ar aduce numai în pace Dumnezeu! O să se împace el cu vânzarea boilor! Cred că cu asta se va împacă mai ușor, adause, trăgând iarăș cu coada ochiului spre noru-sa.

— Și-apoi, avem vacile și vițelușii, zise Ionică.

— Da, zise bunica; în vaci nu s'a pierdut nimic. Vacile și vițelușii să le vinzi-acum, iei de douăori cât ai luat atunci pe boi.

Bunica și nepotul vorbiră un răstimp împreună. Ionică îi spuneă ceva despre viței; bunica încuviință tot ce spune nepotul și amândoi erau foarte fericiți.

Mama tăcea încruntată. Dunga dintre sprincene i-se adânci.

— Ascultă, Ionică, cum scrie acolo tatăl-tău, întrebă ea după un restimp de gândire; „vine de tot, ori numai pe câte-va săptămâni“?

Bunica și nepoțelul rămaseră nedumeriți; într'adevăr ei nici nu se gândiseră la asta. Ionică mai citi odată, dar' eră limpede, acolo nu se spuneă decât un singur lucru: că tatăl va veni, cel mult peste două

săptămâni, acasă. Cât va rămâne? Venia de tot? Asta nu se spune.

Și băiatul se întristă de-odată; se teme că tatăl său va veni numai în concediu, cum mai veniseră atâția alții. Se întristă și bunica, deși ea crede că chiar când va fi vorba de un concediu, acela va trebui să fie de câteva luni, fiindcă feciorul său, de doi ani n'a fost acasă.

Ea însă se uită cu dușmănie la noru-sa. Știă pentru ce pusese noru-sa întrebarea aceasta. Văzând supărarea copilului, bătrâna îl atrase lângă ea, și mângâindu-l pe părul castaniu, zise:

— Las' Ionică! N'avea nici o grije! Să-l vedem numai odată acasă pe tatăl-tău! Sunt ele mijloace pentru-ca să rămână cât de mult acasă.

Partea din scrisoare, în care Andrei spune că Dumnezeu îi va ajuta să trăiască și așa, că nu-i chiar același care a plecat în război, asupra copilului nu făcu nici o impresie, el nu o înțelese, dar' se opriă asupra ei, cu gândul, și bunica și nevasta.

Bunica avu întâi un fior de spaimă: Nu va fi pățit ceva? Nu se va întoarce, Doamne ferește, olog ori ciung? Dar gândul acesta negru, îl alungă numai decăt. Eră cu neputință! Dar' de bună seamă că nu se va înapoia acelaș om cum s'a dus! Doi ani în mijlocul iadului nu-i glumă! Va fi mai bătrân, mai slab, va fi și încăruntit puțin, — a mai văzut ea și pe alții! Dacă a fost așa de bolnav încât eră să moară, de bună seamă că nu se va mai întoarce omul cel de-odată, cu totul neschimbat! Ar fi jurat că la asta s'a gândit Andrei când a scris șirele acelea! Și, de aceea nici nu se gândi multă vreme asupra lor.

Dar, în schimb, se gândi mult nevasta Stana. Din întreaga scrisoare îi părea că partea cea mai însemnată pentru ea, este chiar această taină ce se ascunde în cuvintele pe care Marina le tâlcuise cu bine. Nu-i vorba, dacă întoarcerea lui Andrei ar fi numai un concediu, pentru ea, pentru nevastă, n'ar avea nici o însemnătate. Și atunci puțin îi păsa dacă Andrei voi să spună numai atât:

voiu veni schimbat, nu mai sunt așa cum am fost odată. Dar dacă va veni de tot? Dacă nu va părăsi satul niciodată? Atunci eră de mare preț pentru ea să știe, ce voise Andrei să spună cu cuvintele, că nu-i mai chiar același care plecase, și că Dumnezeu îi va ajuta să trăiască și așa cum eră acum.

Și, ori cum își învârteă gândurile, ajungea mereu la aceeaș deslegare: dacă vine să nu se mai întoarcă, de bună seamă va fi pățit ceva de nu-i mai bun de armată.

Și, deslegarea asta părea că o ușurează și pe ea. Mai bucuros s'ar fi oprit la gândul că Andrei venia numai într'un scurt concediu, așa cum mai venira și alții. Dar eră peste puterile ei să se oprească la gândul acesta. Pentru ea, pentru vieța ei, vestea cu sosirea lui Andrei, eră o amenințare. Și, fără să-și dea seama, se gândea și îpletea toate acele lucruri care ar fi putut să ușureze acea amenințare, să-i scadă din primejdie.

În seara aceea rămaseră fiecare cu ce îmbucără înainte de cetirea scrisorii. Acum nime nu se mai gândi la mâncare. Ionică eși la portiță, dornic de-a întâlni pe cineva să-i spună vestea cea mare. Dar nu întâlni pe nime. Seara eră târzie și ulița pustie. Ionică intră în curte, trecu pe la țarc, dar vițeei zăceau chiar în fundul închizătorii. Ionică se apropie atunci de cele două vaci care zăceau albe în mijlocul curții, suflând adânc și rumegând în ticnă.

Băiatul le mângăie pe grumazi, le spuse cătu-s de albe și cătu-s de sătule și le vesti fericit că acuș vine tata. Apoi se strecură în tindă și se culcă pe lavița de după masă. În casă eră întuneric.

Bunica nu durmea, dar se făcea că doarme. Avuse o sfadă repede și aprinsă cu noru-sa, după-ce rămaseră singure, și acum nu voia să vorbească. Ar fi cunoscut'o Ionică de pe glas că-i cătrănită rău. Neputul o chemă în șoaptă de câteva ori, dar cum nu primi nici un răspuns, închisă ochii să și-l închipeu mai bine pe tatăl său.

(Va urma).

Lângă vatra.

*Fulgi de nea se cern molatec
Fluturând pe la ferești.
Vrajă sfântă mă alintă
Lângă vatra cu povești.*

*Flori de ghiată mă răsfață
Cu argintul lor ceresc,
Și cu zimbete șirete
Amăgiri m'ademenesc.*

*Torc în preajma mea iluzii
Și se strâng nădejdi la sfat,
Să-mi urzească 'n faptul serii
Viș de aur fermecat...*

*Dorm alături în neștire
Gânduri negre de demult.
Suferința 'n agonie
Nu mai cere s-o ascult.*

*Amintiri de grea durere
Ostenite-au ațipit.
Zace frânt și chinul mașter
Sub picioare jos strivit.*

*Nici un glas de tânguire
Nici un gând de nenoroc
Nu s'abate să-mi stârnească
Liniștea de lângă foc.*

*Singur dorul călătorul
N'nfânatul meu ortac,
Cu aripi nestâmpărate,
Nu știu cum să mi-l împac.*

*Că-mi tot vine cu suspine
Și cu unde de 'ntristări
Și-mi aduce vorbă dulce
Și oftări din depărtări...*

*Să-l alung? — par' că mă doare...
Să mi-l mângăi — nu prea pot,
Că-mi răpește-așa hoetște
Liniștea cu vis cu tot...*

AURELIA POP

Seară.

*Când din norii plumburii
Seara se coboară,
Din cerdac privesc tăcut
Umbrele cum zboară.*

*Amuțesc cântările,
Larma vieții piere,
Numai stelele sclipesc.
Tot e vis, tăcere.*

EMIL A. CHIFFA

O AMĂGIRE DUREROASĂ

— Din însemnările unui avocat. —

La sfârșit de an îmi cerui archiva. Iau dosar de dosar, să văd dacă mai este în careva viață și, după ce cumpănesc pe fiecare, îl așez la loc sau îl îndrept spre pod, la veșnică odihnă. Răsfîind așa, îmi învie pe o clipă necazurile oamenilor cari mi-au deschis ușa și mi se perîndă în gând, ca pe un film de cinematograf, oameni cu durere în ochi, negustori șireji cău-tând la advocași să mai găsească un șireflic în plus, oameni buni, oameni răi, suflete urmărite de soartă, datorasi strămtorași și creditori nărăbdători, criminali și nevinovași. Și fiecare cu părțicica lui de viață ce mi-au depozitat-o în secile hâr-fii de birou. Iau dosarul și-l răsfoesc, și dacă îi spun judecata podului și a șoarecilor, adesea am un regret. Mi-se pare că îngrop ceva și din viața mea, o clipă, un gând, o străduință, care nu se va mai întoarce nici când. Am sentimentul, pe care l-am încercat de atâteaori hoinar prin lume, când m'am despărțit de un oraș, de un muzeu, de o cameră de student, cu gândul că nu am să le mai revăd.

Curioasă și meseria aceasta de avocat. O poți face în multe chipuri. Poți să fi negustor, care îți vinzi cu cântarul și pe un preț fixat, vremea, cartea și poate talentul; cântărești, încasezi paralele, treci în registru și apoi servești frumos un alt mușteriu. Dar poți și să-ți adâncești sufletul în talazul de bucurii și de dureri — mai ales dureri — la care ești chemat să aiziști. Și dacă ești așa, se întunecă, dispăre chiar cu totul negustorul, banul nu se prea adună grămăjoară, și, pe neștiire, fi-se întind în inimă mii și mii de coarde, pe care lungi ani dearândul, le face să vibreze mâna amintirei. Atunci fi-e drag câte un dosar de hârții prăvuite și te doare să-l îngropi.

Acum, la sfârșit de an, cerându-mi de nou archiva, am ajuns la un dosar, care începe să îngălbenească,

ca o frunză, când se apropie Brumărelul. Un dosar subțire, abea o filă-două de hârție; un dosar fără importanță, doar e scris atât de îngrobă și neglijent pe el: „Ana Moldovan din T.“ și mai jos, ca să nu se uite, „fără cheltueli“. Il iau în mână și vreau să-i fac judecata, pe care o tot amân de doi ani; și privindu-l, începe să trâmure în sufletul meu o coardă uifată, plină de amărăciune și foarte, foarte dureroasă.

Imi pierd din ochi harta țării întregite, pe care o am pe peretele din față, îmi pierd din ochi toate lucrurile, care îmi amintesc că trăesc ziua de azi, și mă văd cu ani în urmă, pe vreme de război și de nedreptate.

Stăteam tot la masa aceasta, scărmanând actele cutărui proces, când întră o țarancă, ca de vre-o patruzeci și cinci de ani. Se apropie timidă, de masa mea și rămâne în picioare cu toate că o poșteam să șadă. Poate credeă că nu e cuviincios să șadă în fața unui „domn“.

— Domnule avocat, începù ea, aș aveă o plânsoare. Să-ți de Dumnezeu bine, dacă mi-i ajută. Eu sunt Ana Moldovan, alui Simion Moldovan din T., poate îl știi, că a mai fost pe la dumneata, înainte de a se începe „răul“. Și sunt năcăjită, domnule avocat, și sunt năcăjită, și nu mă poartă pământul“, — și-i coborără pe brezdele feții două râulețe de lacrimi și se pierdură în broboadă. — „Acum pe Simion l-au pușcat la Ruși...“

— Doar eră trecut de armată, dacă îmi aduc bine aminte de el.

— Știe Dumnezeu. Eră de 51 ani, când l-au dus... L-au dus, și acum l-au pușcat, în Galiția, lângă un oraș... nu-i pot zice numele, i-am uifat cum îi zice... dar am scris, acasă. Am căpătat carte dela cine l-a îngropat... Și acum, dacă l-au pușcat pe Simion, am mai rămas în lume cu băiatul, Culița, că numai un copil am avut. Și acum ni-l duce

și pe el. A ajuns vrâsta, e de 18 ani, că acum îi iau și așa de fineri. Și ni-l duc și pe el, domnule avocat, și poate ni-l omoară și pe el, și rămân singură în lume, ca crucea în hotar. Fă ceva, domnule avocat, și ni-l scapă, să-ți ajute Dumnezeu la ce te vei rugă. Avem o leacă de moșie, și, zice, că ar putea fi scutit băiatul, să aibă cine să o muncească. Eu știu, că domnul notarăș ar trebui să-mi facă cererea, și l-am rugat, și i-am plătit, și acum mă tot amână, că ba azi, ba mâne o face. Și se apropie vremea să ni-l ducă... și-s toată groază și-s toată ghiață.“

I-am făcut cererea; femeia a întărit-o, cu degetul pe cruce, că nu știă scrie. Apoi a luat scrisoarea, a pus-o cu grije în sân, să o ducă la poștă „cu rețipis, ca să ajungă cu bunăseamă“.

Văd și acum bucuria și ușurarea din ochii acestei nenorocite, când s'a văzut cu scrisoarea în mână. Un curcubeu vesel pe o perdeă de nor negru. Vesel și trecător.

Abea a trecut o săptămână, și Ana Moldovan veni de nou, că nu cumva a sosit răspunsul? I-am spus, că hotărârea va sosi în sat, la notarul, că încă nu putea să sosească, așa în câteva zile.

— Înțeleg, domnule avocat, înțeleg. Doar nu sunt eu singură năcăjită: e lumea întreagă. Până vine rândul. Dar vom aștepta, și frag nădejde bună.

Și s'a întors la o săptămână, la două, la trei, tot încrezătoare în rugarea ei. Apoi cum se apropiă „vremea“, am început să facem noi rugări, să urgităm la regiment, la minister, la prefectură... Unde nu am scris? E atât de greu, doară, să dai de urma unei cereri, care a apucat în harababura birourilor militare sau în ministerele întoarse pe dos de războiu.

— La notarul n'a sosit nimic? Doar trebuiă să vină de mult. Ori bine, ori rău, dar trebuiă să vină.

— Am fost și azi la el, zice că nu a venit nimic. Și încă m'a luat cu răul — că-l știi, nu-i român —

și a zis să nu-l mai năcăjesc cu fleacurile mele, că dacă vine rugarea, mă chiamă el. Și, uite domnule, peste vre-o zece zile trebuie să plece; au strigat din deal, că peste zece zile trebuie să plece...

De nou scrisori, cereri, urgitări, licăriri de nădejde.

Apoi într'o zi — eră toamna, afară plouă mărunț, și se potrivea așa de bine haina cernită pe lumea tristă de atunci, — într'o zi de Noemvrie veni Ana Moldovan cu desagi în spate. Lângă ea băiatul.

— Acum îl petrec la Bălgărad, domnule avocat... Mi-l duce și pe el. Și nu mai vin rugările, nu mai vin!... Am gândit să-l aduc, să-l vezi și dă, că te-ai frudit să-l scapi... Și să-ți aduci aminte de el, că-i finăr și frumos, și să mai încerci, doară, doară...

Băiatul — doar băiat eră, finerel și fraged, — mă privea cu ochii lui vineți ca ai inamei sale, și îi ceteam în ochii limpezi tot gândul. Se trudea să pară nepăsător și să oprească duioșia, care îi tremură buzele.

Am trimis, în fața lor, telegrame, i-am îmbărbătat cu ce puteam, că azi, mâne, fără îndoială vor veni scrisorile, că la Alba-Iulia îl vor mai ține, cel pușin două trei luni, la instrucție, și în vremea aceasta tot trebuie să avem un răspuns. Vorbe, în care credeau și ei și credeam și eu.

Și a plecat, să-și însojească la Bălgărad copilul...

Nu am văzut-o vre-o două săptămâni, apoi într'o zi veni sfârșită.

— Mi l-au dus, domnule avocat, mi l-au luat cu totul. L-au plecat cu compania. Alaltă eri; nici nu l-am mai putut vedea. Dragul meu, copilul meu... L-au pornit la Italia, unde e focul mai mare... Nici n'au apucat să învețe și i-au pornit; zice, că stă rău acolo împăratu și-i trebuie cătane... O, împărate, împărate, grele păcate îți încarci pe suflet!... De acum poate veni rugarea, că din foc tot nu-l mai scoate... Oare, zău, dacă ar veni rugarea bună, nu l-ar putea totuși aduce acasă?

— Cum să nu, draga mea. Din front încă îl eliberează, dacă e scutit. Nu-ți pierde capul; rugarea în tot ceasul trebuie să sosească. Și apoi mai este în cer un Dumnezeu, stăpân și ocrotitor; și poate nu-i duce în șanșuri îndată cum ajung acolo... Mai treci pe la notarul, mai întreabă, acolo trebuie să sosească.

Prinse un strop de inimă. Doar omul se învălue atât de bucuros și în o umbră de nădejde.

Și s'au măcinat zile după zile și iat-o pe bătrâna — că a îmbătrânit deabinelea — că-mi vine odată, grăbită, într'un răsufu. Nu bate în ușe, nu așteaptă ca de altădată să o chem în camera mea, uită chiar să zică bună ziua.

— Au venit, domnule avocat, au venit... numai de-ar fi bune. M'am dus azi la notarul, și mi le-a dat: dar nu a voit să mi le cetească. Poate au venit rele... doamne, doamne... poate au venit rele. Și am alergat deadreptul aici să mi le citești, să-mi spui, cu adevărat, cum au venit...

Și în vreme ce vorbea, căută grăbită în sân după scrisori. Tremură toată ca prinsă de friguri și-i tremură mâna, de nu putea prinde hârtiile.

Am fugit cu ochii peste foaia plină cu peceți.

— E bună, lele Ano, e bună. L-au scutit pe băiat, pentru moșie. Deacum vine acasă.

Bătrâna căzută în genunchi, plângea de bucurie și se se ruga și-și strângea mâinile pe biata ei inimă.

— Și abia azi ți-a dat notarul scrisoarea aceasta? Se poate? Abia azi?

— Acum, înainte cu un ceas. De ce, domnule?

Și se ridică deodată încremenită, bănuitoare.

De ce să-i dărâm bucuria? De ce să-i spun, că scutirea băiatului venise de mai bine de două luni

— o vedeam după datul de primire al primăriei, — de ce să-i spun, că dacă notarul lor nu ar fi câine și nu ținea scrisorile în sertar, Culița ei nu mai trebuia să meargă nici la Bălgărad, nici „în foc“, la Italia.

— Nu e nimic, bătrâno, nu te

speria. De acum vine acasă, de bună seamă vine acasă. Ii trimitem „drepțările“, se prezintă la raport cu ele, și îi dau drumul acasă. Ai adresa băiatului?

— Acasă o am. Nebuna de mine nu am adus-o, am venit într'un suflet, fără să mai dau pe acasă. Dar o aduc, acum chiar merg și o aduc.

Se întoarse dela ușe.

— În grabă mi-am uitat; așa suntem noi femeile, proaste, mâncane-ar brujii. Notarul mi-a mai dat o carte. Poate e tot dela Culița; o fi adresa și pe asta, dacă e dela el.

Scoase, tot din sân și-mi întinse o carte poștală militară, una din milioanele de paseri vinete, care mai legau pe cei duși de vatra lor.

Dela primele slove am rămas trăznit. Imi venea să strig, să sfărâm, să gonesc la blăstămatul de notar, să-l izbesc, să-l strâng de gât, până îl voi simți moale, mori în mâinile mele.

Mă desmetecii în privirile speriate ale bătrânei. Nu înțelegea și își pironi privirile nemișcate în ochii mei, întrebătoare, pline de groază. Îi voi fi spus — zău, nu-mi aduc precis aminte — îi voi fi spus să meargă hodinită acasă, și că voi trimite eu scrisorile, ea să-l aștepte numai pe Culița... să-l aștepte...

— Dar adresa?

— E aici și adresa. Acum știi unde e Culița.

Să mai lungesc povestea aceasta, netedă și tristă? Să mai înșir căile bătrânei și minciunile cu care încercam să țin sufletul în ea? Cum venea săptămână de săptămână, tot mai abătută, tot mai gârbovită, cum în urmă, fără să spue ceva se așeză pe scaunul de lângă fereastră, și nu mai întrebă nimic, mă privea numai cu ochii ei dureroși, și dacă vede că nu-i spun veste, plecă oftând, încet ca o umbră.

Și a venit și revoluția, care a gonit pe împăratul încărcat de blesteme și pe notarășul din sat. Și s'au întors voinicii noștri, în stoluri, de prin toate țările, de prin stepele Rusiei, de prin munții Italiei de nord, din Franța, din Albania, din Turcia...

Și a fost bucurie, și steaguri românești, și fara eră în pictoare. Flăcăii, încă în hainele împăratului, se stringeau în jurul noului steag, netrudiți de cei cinci ani de războiu blestemat.

— Oare al meu de ce nu mai vine, domnule avocat?

— O fi prins la Italiani, și e departe de acolo, și vine mai cu greu.

— De bunăseamă e prins. Că mai sunt mulți prinși... Am auzit, din oameni, că e prins la Italiani și un frate al Diale... Nu a mai venit nici el?... Barem, că el e ofițer și om cu carte și știe mai bine calea... Poate o fi și Culișa meu cu el, l-o povățui și pe Culișa al meu... Poate vor veni deodată...

Mi-s'a strâns inima ca într'un clește. Bătrâna avea dreptate. Culișa ei eră cu fratele meu drag. Amândoi, tineri, porniți la Italia de Împăratul... Mi-am întors fața, îmi eră rușine să mă vadă plângând.

— Deodată vor veni, lele, de bună seamă deodată...

Au trecut de atunci trei ani. Ana Moldovan m'a căutat tot mai rar, tot mai tăcută, tot mai gârbovită. Acum, de astăvară nu am mai văzut-o. S'o fi stâns, o fi înțeles? Nu știu.

Și acum stau dinaintea mea cu dosarul acesta fără viață și îl judec. Împăengenit văd peceșile de pe actul de scutire, văd carta poștală a camaradului, văd ochii albaștri ai bătrânei, fața rumenă a lui Culișa Moldovan, care a plecat din satul lui la Piave, și-i văd pe toși, care i-au dus... Și mi-e grea judecata — parecă aș îngropă și ceea ce a mai rămas din cei plecați: amintirea lor, și parecă aș îngropă cu el și o părticică a sufletului meu.

Trec filele aceste în dosarul „Ana Moldovan”, și îl așez în sertarul mesei mele, alături de amintirile tinereței, alături de scrisorile dragi ale celor care nu se vor mai întoarce...

Dr. I. P.

Ortaci de drum.

*S'au întâlnit așa, dintr'o 'ntâmplare
Pășind tăcuți pe drumul lung de țară,
Prin colbul răscolit de vântul toamnei —
Și poposind pe drumul lung de țară
Și-au povestit viața lor amară.*

*Târziu au tras la casa cea dintâie,
În colț, la crâșma veche din răsruce
Au târguit un păhărel de băutură
Și 'n colț, la crâșma veche din răsruce
S'au prins ortaci de drum și frați de cruce.*

*În noapte s'au pornit apoi, pe lună,
Purtându-și bogăția 'ntreagă 'n spate,
Nici ei nu știu de unde? cum? și unde?
...Purtându-și bogăția 'ntreagă 'n spate
Pe căi și locuri veșnic neumbrate.*

*Ajunși la casa cea dintâie 'n cale
Își târguesc un păhărel de băutură
Cu câțiva bani ascunși într'o năframă
Ei târguesc un păhărel de băutură
Și-și stâmpără gâttelejul de arsură.*

*Și iar pornesc pe drumul lung de țară
Sdrenfoși, flămânzi, de-apururi fără nume,
Cu gândul dus la casa cea dintâie,
Sdrenfoși, flămânzi, de-apururi fără nume
Dar mulțumiți, cum nime doar în lume...*

T. MURĂȘANU

— o □ o —

Cântec nou.

*Luna doarme 'n puș de nouri,
De parfum grădina-i plină,
O să vin în noaptea asta
Ca să-ți cânt din mandolină.*

*Să adoarmă 'n straturi albe
Piept la piept atâta floare,
Și cântarea mea sfioasă
Tainic să te înfioare.*

*La fereastra ta micuță
O să-ți cânt cântare nouă
Și 'n pleoapele-ți frumoase
Să se 'ngâne bobi de rouă.*

*Ah, în noaptea asta dulce
E atâta praf de stele
Și 'n zăvoiri depărtate
E concert de filomele.*

*Vreau să-ți cânt întreg norocul
Rătăcit pe căi străine,
Vreau să-ți plâng sfios la geamuri
Clipa vremilor senine.*

IUSTIN ILIEȘIU

— o □ o —

Amintiri din Basarabia.

I.

Basarabia! Ce gingaș sentiment de duioșie trezește astăzi în sufletul nostru acest nume, care până acum câțiva ani ne aminteă doar un mormânt, în care fusese îngropat de viu un frate bun de-al nostru! De peste Prut ne veniă de mai bine de o sută de ani, abia câte un geamăt surd, fără putere, fără răsunset, fără garanță...

Când în primăvara anului 1914 am trecut mai întâi Prutul, dela Cernăuți spre Sadagura, simțiam cum plângea în mine sufletul. Treceam apa blăstămată, care, mai în jos, eră hotar de despărțire între fiii aceleiași Moldove, rupte 'n trei de dușmanii noștri, — fii nenorociți ai aceluiaș popor, pe care îi mai rup în trei și creștele Carpaților. Un instinct nehotărât îmi spunea: acum, după-ce ai văzut țara fraților, vesela grădină care adăpostește în mormintele ei sacre marile noastre glorii din trecut și sfintele noastre nădejdi de viitor, — trebuie să vezi și Basarabia!

Mă întorsesem din Bucovina hotărât ca în vara anului următor să cercetez și Basarabia. Cum a putut trece dl N. Iorga Prutul, — îmi ziceam — de ce să nu-l poată trece și altcineva?

Dar a venit războiul cel mare și gândurile noastre ale tuturor au fost îndrumate pe neașteptate, altfel de cum le plămădisem noi. Și în loc de a trece Prutul spre frații uitați, am trecut Carpații spre frații cari țineau în mână viitorul întregului neam, spre Bucureștii înfrigurați, unde oameni sinceri și șarlatani veseli, se frământau în spasmiurile durerii de a nu se putea hotărî, dacă în clipele marelui cataclism universal trebuie să meargă peste Carpați sau peste Prut?

Când în Septemvrie 1916, oștile românești descălecaseră prin atâtea puncte în Transilvania, — când steagul românesc flutura biruitor la Brașov, la Făgăraș, în preajma Sibiiului și în inima Săcuimei, dorurile noastre, ale miilor de pribej din capitala României, ne împingeau cu o putere elementară spre casă. Ne vedeam reînțorși la căminurile noastre, unde eram așteptați cu nerăbdare și speranțele noastre nu mai cunoșteau margini.

Dar în curând veni marea încercare de sus și ea ne chemă la rea-

litate. O realitate îngrozitoare, care își proiectă spectrul ei hâdos asupra țării, asupra neamului românesc, punându-i înainte: Moartea.

Printre cei dintâi cari au trebuit să evacueze capitala, am fost noi, pribegii ardeleni, asupra cărora, pe lângă urgia lui Dumnezeu, se mai ridicase și aceea a unor frați, cari ne făceau vinovați pe noi pentru război și cari nu se sfiau uneori a acuza pe Românii din părțile ardelenice ce fuseseră ocupate, de trădare de neam.

Lozinca se schimbă și în loc de: peste Carpați, glasurile strigau: peste Miclov, peste Siret, spre Moldova unui adăpost vremelnice, înainte de cufundarea în neant!

Pe o toamnă târzie și urâtă străbăteam câmpiile țării, căutând un loc de popas. Il găsim, cu greu, la Iași, — furnicarul în care se concentraseră în timp de câteva săptămâni, toți refugiații din Muntenia și Transilvania.

Cine-ar putea descrie noua capitală a țării în acele vremuri cumplite?

O vedere generală a orașului Sopron, pe care un plebiscit l'a dat Ungariei. Dintre voturile date 15.348 au fost pentru Ungaria și numai 8.227 pentru Austria. Parlamentul din Budapesta de bucurie că a revenit la Ungaria orașul Șopron l'a distins pe acesta cu titlul de „fidelissima civitas”, dându-i drept, ca să folosească această atribuție în toate actele sale.

Ori ce-ar scrie eroii de după războiu, un lucru nu se poate tăgădui: la Iași toată lumea își perduse capul și cei cari mai vorbeau de o rezistență erau, în aproape totalitatea cazurilor, oameni cari nici ei nu mai credeau întrânsii. Sentimentul general era, că noi am isprăvit războiul și încă cu rușine, — și dacă mai era pe ici pe colo câte-o speranță, le are în biruința finală a aliaților, cari ne vor salva și pe noi, — dacă, peste tot, vor mai avea ce salva la sfârșitul războiului.

Numai două lucruri mai preocupau pe refugiați: asigurarea hranei, care se găsea atât de greu, și prevederea cu pasaport pentru Rusia. Cel puțin să nu puie Nemții mâna pe noi aici! Ce pelerinaj pe la Siguranță, care nu mai dovedea să satisfacă pe toți cei cari voiau să-și puie la adăpost această miserabilă de viață, pe care soarta n'a cruțat-o de cele mai nemiloase lovituri!

23 Noemvrie 1916. Nemții ocupară Bucureștii, de unde trimit vorbă la Iași că Excelența sa mareșalul von Makensen ține să ia, cel mai târziu de Crăciunul românesc, cafeaua la restaurantul Hotelului „Traian” din Iași!

Doamne, ce se va alege de noi, cari, fără să mai putem fi de vre-un folos țării, acum — să ajungem pe mâinile dușmanilor, cari ne osândiseră încă de mult la moarte, pentru „înaltă trădare”, și pentru cari prinderea noastră ar fi însemnat o biruință atât de plăcută.

Intr'o zi vorbeam cu dl Iorga despre perspectivele ce ne-așteaptă și-i comunicam că nu ne mai rămâne decât o salvare: să trecem în Rusia! Dar cu ce? Căci viața acolo era destul de scumpă pentru o țară, a cărei valulă scăzuse pe urma dezastrului ei — și noi refugiații nu mai aveam nimic în buzunare. Ne pusesem încrederea în Dumnezeu și în puterea noastră de muncă: vom învăța rusește, vom da lecții de nemțește, vom lucra prin spitale, vom tăia lemne, — cu un cuvânt vom face

ori-ce, pentru a ne hrăni și pentru a ne salva familiile. Dl Iorga nu ne încurajă; se temeă că ne vom prăpădi printre străini de frig, de boli, de mizerie. Ne recomandă să ne ascundem prin satele Moldovei, eventual pe la mănăstiri, travestindu-ne în călugări.

Dar la urma urmelor, cine mai putea da în astfel de vremuri sfaturi și cine le-ar mai fi putut urma? O putere oarbă lucră în noi, cari nu mai aveam nici o voință proprie și cari am fi primit cu atâta mulțumire moartea, dacă s'ar fi îndurat să ne ia la sine. Zic „putere oarbă”, — dar poate că greșesc, mai ales dacă mă gândesc la cum s'au desfășurat mai târziu lucrurile pe cari atunci le socotiam îndreptate în contra noastră, dar cari de fapt n'au fost decât pietre de încercare.

„Acum ce ne facem”? — îl întrebai pe amicul meu O. Goga, a doua zi după căderea Bucureștilor.

„Asta mă întreb și eu acum”, — fu răspunsul. — Totuș, noi trebuie să ne îngrijim, pe de o parte de familiile noastre, pe cari nu le putem lăsa pradă Nemților, pe de alta să facem ce se mai poate și pentru cauza publică. Și atunci o idee îi veni în minte prietenului meu: să apelăm la marele Stroescu să ia sub scutul său, la moșiile sale din Basarabia, familiile noastre. Nemții probabil că nu vor trece Prutul și soțiile și copilașii nostri își vor putea depăna zilele acolo, până la sfârșitul războiului, iar noi, bărbații, vom pleca în Anglia, în Franța, în Italia, spre a lupta acolo, cu graiul și cu condejul, pentru neamul nostru, din mâna căruia fatalitatea a smuls atât de repede și de crud sabia.

Idea aceasta mă preocupase și pe mine în mod vag, de vorbele lui Goga m'am convins că, dintre toate soluțiile, aceasta este cea mai prețioasă. — Să mergem deci să vorbim cu dl Stroescu, care e la Odesa. În câteva zile pașapoartele ne erau gata și în primele zile ale lui Decemvrie aveam să plecăm amândoi la generosul mecenat, de care ne legau pe ambii atâtea amintiri frumoase din Transilvania.

Preocupat în sensul acestei noi idei, nu știu cum, dar Rusia nu mă mai speria. Colosul care-mi apăsa sufletul cu o povară înspăimântătoare, începuse să mă pasioneze chiar, din momentul ce mi-se ivise în suflet icoana Basarabiei. Căci nu puteam doar să trecem dela Iași direct la

Odesa, fără a poposi măcar cât de puțin la Chișinău! Eu ce e drept mă temeam că Goga n'o să se'nvoiască la aceasta, lucrul fiind atât de urgent, dar în gândul meu mă încapăținam pentru acest plan. Și vedeam par'că cu ochii cum un simțământ tainic mi-se furișă în suflet: o să văd Basarabia, o să vorbesc cu Basarabeni, o să cunosc frați iubiți pe cari atâta i-am dorit! Nu-mi mai puteam stăpâni neastâmpărul și așteptam cu o nerăbdare copilărească ziua plecării. Dar cu o zi înainte, Goga îmi spune că chestiuni politice grave îl rețin dela călătoria proiectată și că rămâne să mă duc eu singur la Odesa...

În ziua de 5 Decemvrie 1916 treceam singur Prutul spre împărăția nesfârșită a țarului Nicolae al II-lea. Visul meu de a vedea Basarabia, eră acum o realitate.

Onisifor Ghibu.

RÂNDURI MĂRUNTIE

Revista ilustrată „Cosinzeana“ apare de două ori pe lună, regulat la 10 și 25 a fiecărei luni. Proximumul număr va apărea la 10 Februarie, a. c.

*

„Galeria lichelelor“. Expresia nu este a noastră. Ea aparține unui ziar politic, care reprezintă programul unui partid creiat în vremea tulburare de după războiu. Ziarul o lansează cu un aer de moralizare și în aceeași vreme de biciuire a oamenilor săi, cari până mai ieri formau stâlpii partidului, iar astăzi sunt trecuți în altă tabără.

Ori cum ar fi, pe noi ne izbește această expresie, prin îndrăzneala, cu care ea este aruncată publicului.

„Lichele“, într'adevăr oare „lichele“ să fie oamenii aceștia, a căror fotografie se afișează în această „galerie“? Și dacă sunt „lichele“, cum de-au devenit ei „lichele“ numai acum, când ies dintr'un partid, ca să intre în altul? Mai înainte ei au fost desigur membri unui alt partid, decât cel care acum îi înfierează. De ce, cu toate acestea, acest partid

nu a văzut în ei pe „licheaua“ și în momentul, când s'au apropiat de el? Și de ce n'a văzut câte-o „lichea“ în fiecare membru al său, care venia din alte rânduri, din altă organizație politică?

Iată tot atâtea întrebări, la cari ziarul cu „galeria lichelelor“ ar trebui să răspundă.

*

Rugăm pe cetitorii nostri amatori de fotografiere, să fotografieze diferite monumente, zidiri publice, persoane ce săvârșesc acte sociale marcante, întruniri publice, etc. etc. și să fi-le trimită pentru a fi publicate în „Cosinzeana“ însoțite de scurte explicații ori de dări de seamă scrise concis și literar. — Fotografii și articolele bune care se publică, vor fi plătite.

*

Cuvinte adevărate. Dintr'o scrisoare politică deschisă a dlui A. P. Bănuț reținem următoarele cuvinte foarte adevărate:

„Am ajuns să vedem cel mai lamentabil spectacol de „organizații“ și „propagande“ politice prin orașele și satele noastre. Avocatul liberal nu mai deschide ușa profesorului țărănist; învățătorul aversecan nu mai vrea să știe de biserica preotului naționalist, — până și badea Nicolae care „ține cu ai poporului“ se ia de gât în cârcimă cu Gheorghe apărătorul domnilor naționaliști.“

O cumplită anarhie bântue în viața ardelenilor disconcentrați, buimăciți, căușiți de cap de-atâta amar de „politică“, semănată cu dărnicie pe toate plaiurile noastre de către nouile și vechile partide.

De doi ani de zile bietul plugar nu mai știe de cine să asculte în România asta mare: „...Generalul a furat țara“; pe Vaida l-a dat jos Măria Sa Vodă fiindcă nu s-a priceput; „Șarlatanul de Maniu s'a dat cu ungrul și cu sașii;“ „Tache Ionescu a pus la buzunar jumătate din coroanele Ardealului...“ Astfel nu e mirare, că viața sufletească a bunilor nostri plugari, e otrăvită total de propaganda politică a atâtor triști profeți.“

*

Un frumos cadou de Anul-Nou. Ziarul „New-York Herald“, scrie despre un cadou admirabil, pe care l'a căpătat de Anul-Nou un biet cizmar, cu numele Patrick Carming din Haverlidl. Omul acesta sărac, care lucră din greu pentru a-și

putea nutri soția și pe cei trei copii ai săi, primi în ziua de Anul-Nou înștiințarea, că este moștenitorul unor proprietăți în valoare de zece milioane dollari, lăsate lui de o rudă a sa, maiorul Eduard I. Carming din Monte Carlo.

— o □ o —

? GHICITORI ?

1	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C
2	C	D	D	E	E	E	E	E	E	G	
3	I	I	I	I	L	L	M	N			
4	N	N	N	N	O	O	O				
5	O	R	R	R	R	R					
6	R	S	S	S	S						
7	T	T	T	T							
8	T	U	U								
9	V	X									
10	Z										

Să se aranjeze literile din figură astfel, ca fiecare șir orizontal să ne dea câte un cuvânt.

Sensul cuvintelor e:

- Șirul 1 = nume românesc.
 „ 2 = nume franțuzesc.
 „ 3 = suflet josnic.
 „ 4 = sinonim cu înșelare.
 „ 5 = oraș în Rusia.
 „ 6 = nume de popor.
 „ 7 = sinonim cu înțeles.
 „ 8 = aliment.
 „ 9 = notă muzicală.
 „ 10 = vocală.

Dacă aranjarea s'a făcut bine, atunci șirul literilor mărginașe care înconjură întreaga figură, ne dă o frază cu înțeles, începând s'o citim din colțul unghiului drept.

Deslegarea ghicitoarei să ni se comunice printr'o carte postală până la 1 Martie, când vom trage sorți între cei cari au deslegat-o și câștigătorului îi vom trimite un premiu de cărți în valoare de 25 Lei.

— o □ o —

DELA REDACȚIE

M. O. Subiectul, pe care vreți să-l îmbrăcați în formă literară, este prea simplu pentru a putea constitui baza unei schițe ori povestiri. Și mai trebuie să știți un lucru: că întâmplările cele mai banale, cer cel mai distins talent pentru a putea fi redactate artistic. Dacă însă Dv. nu vi-a succedat acest lucru, să nu fiți descurajată. Câteva fraze dovedesc, că simțul pentru frumos îl aveți și printr'o lectură sistematică și bine aleasă, veți putea, cu vremea, reuși să scrieți lucruri, ce se vor putea publica.